

OPINIONS

Nº 52 - Any 2014

“Adéu Mongeta”

Aquesta és la petita historia d'un Adéu:

Fa gairebé un mes vaig telefonar a la meva “Mongeta” i, en respondre la superiora em va alertar. En preguntar si ella no es podia posar al telèfon em va dir que millor no, doncs no veure amb qui parla la posa molt nerviosa.

El dia següent d'aquesta conversa vaig anar a veure-la i, amb un somriure que va deixar a les altres monges sorpreses, em va mirar i va dir <<¡¡Hola Merceditas!! ¡¡quant has trigat a venir, pensava que m'havies oblidat!!>>

Li vaig proposar anar a passejar i parlar una estona al jardí doncs feia un bon sol, però, no en va tenir ganes i durant el temps que vam estar juntes la nostra conversa va ser la mateixa... Merceditas tu que m'estimes... ¡¡em vols dir on sóc!! ¿què hi faig aquí? Tinc un cap tan espès que no em deixa pensar...

Tenia les seves mans entre les meves i estrenyent-les fortament li responia... <<“Mongeta” ¿oi que no li fa mal res? doncs no l'angoixi no saber on és, té una plat a taula i està ben cuidada ¿què més vol?>> i ella tornava a insistir... <<¿ets la Merceditas oi? ¿saps per què soc aquí...?>>.

I així, recordant-me i evadint-se, vam establir un “diàleg” en que, una vegada i una altra, repetia el mateix. Jo l'escoltava i contestava com si la reiteració del que deia fos cada vegada una novetat.

Va passar una bona estona fins que van avisar que el seu dinar era a taula i, en atansar-me per fer-li un petó i acomiadar-me em va abraçar fortament, de cap manera volia que marxés, deia era l'única persona que li feia cas, que les altres monges li recriminen no recordi el que ha de fer i, em va explicar sota veu, com si fos un secret, té una llibreta on apunta les hores de pregària de la comunitat i les que serveixen els àpats, però, no vol que ningú ho sàpiga doncs, moltes vegades, quan no recorda on l'ha deixat i pregunta <<¿algú ha vist una llibreta amb tapes marrons?>>, li contesten de mala manera <<hauries d'estar més al tanto d'on deixes les coses>>.

Vaig marxar amb una gran tristor pensant que... ¡¡Quant insensible i cruel pot arribar a ser l'ésser humà quan se sent superior a una altre, encara que sàpiga que la persona a qui és dirigeix té les facultats mentals minvades!!

Fa un parell de dies vaig tornar a interessar-me per ella mitjançant el telèfon (no pretenia mantenir una conversació, només volia que rebés el missatge que li desitjava bon any). Qui va respondre, em va dir que estava molt malament. La seva família s'havia desplaçat expressament de Madrid per veure-la i no havia conegut a ningú.

Sense pensar-ho ni un segon, vaig agafar el cotxe per anar a veure-la i, en arribar, em vaig atansar dient... << ¡¡Hola mongeta!!>>

Em va mirar i va respondre... <<Estic contenta de veure't però no et conec... ¿qui ets?>>

El meu cor va fer una rebolcada i, vaig respondre... <<Mongeta, soc la Mer...ce...di... >> sense dir el nom sencer en espera de si la seva ment despertava i responia.

Per un moment els seus ulls és van empetitir i mirant-me fixament va dir... <<¿ets la Mercedes Usón...?>>. Amb una gran alegria vaig contestar... <<Sí "Mongeta" soc jo i estic molt contenta que m'hagi conegut ¿com és troba?>> ... de seguida em va tornar a mirar amb ulls absents. La meua alegria no va durar gaire.

Agafada al meu braç i a uns caminadors, doncs no vol anar amb cadira de rodes, ens vam desplaçar uns metres fins trobar un seient apartat de la resta de les monges. Caminava amb molta dificultat i només repetia... <<¿Qui ets...? ¿em pots dir on sóc?>>.

Vaig fer-li companyia una estona però, en veure que, forçar la seva ment li ocasionava un desassossec, em vaig acomiadar amb una abraçada i un petó tot el fort que vaig poder dient-li... <<Adéu Mongeta>>.

Dues paraules que varen ser... un adéu definitiu, no com en altres ocasions que el meu comiat era alegre i esperançat quan deia... <<¡¡A reveure "Mongeta" cuidis!!>>.

Va correspondre a les meves mostres d'estima però, per inèrcia, sense afecte, era en el seu món... si és que es pot dir "món" al estat quasi vegetatiu en que queda un cos, quan la ment només és plena de grans tenebres que no deixen passar ni un petit bri de llum.

Amb l'estómac sobreeixit de papallones revoltant que m'ocasionava ganes de vomitar, vaig baixar l'escala per sortir del convent, però, en arribar a la porteria se'm va acudir anar a la capella per asserenar-me una mica abans d'emprendre el camí de tornada cap a casa.

En entrar-hi, vaig percebre els canvis que ha sofert des que jo hi era. L'han engrandit en treure la gelosia de fusta que separava les monges de les deixebles i, han fet desaparèixer les portes d'anada i tornada que comunicaven el presbiteri amb el cambril de la Moreneta. Imatge que presideix l'església, però que, no és la mateixa dels meus temps.

Quan en una trobada de ex alumnes vaig preguntar com era que havien substituït la nostra Moreneta (que tenia una cara somrient i inspirava tendresa), per una altra molt més petita i sense expressió, van respondre que: la de "llavors" era de guix pintat i, l'actual, tenia més valor, era... "una talla". En el dia d'avui, "la nostra" resta arraconada i plena de pols a les golfes del convent.

Un altre canvi han estat el cor on havíem cantat durant tantes litúrgies i mesos de Maria. Segueix sent-hi però ara és el lloc on ensenyen a tocar la flauta. També ha canviat l'aspecte de l'altar: han posat sota l'ara, una urna de plata repujada on "diuen" i és pot llegir: "Aquí reposan los restos de la fundadora de las Escolápias Santa Paula Montalt". Potser ho han fet com a desgreuge perquè va morir en el convent d'Olesa, sola i arraconada. Les llengües plenes de verí que llavors van agafar el control i la direcció de la Institució van ocasionar que, tothom la postergués.

Però... això és una altra història... Sempre hi ha qui està disposat a fer mal amb paraules o fets, fins i tot, amb silencis intencionats que poden fer més mal que una gran xerrameca.

Malgrat acostumen a ser persones pobres d'esperit que ho fan només pel plaer que els ocasiona el poder desmerèixer a qui: per una banda és objecte de la seva admiració i, per altra, causant d'una gran gelosia, quasi sempre, per desgràcia, aconseguen el que es proposen: fer mal.

Vaig seguir una estona asseguda en el banc que ocupava durant tantíssimes misses oïdes mentre era interna i, la meua ment, va rebobinar part de la pel·lícula de la meua vida... Un temps viscut al costat de la "Mongeta".

No són fets que tinguin cap interès per a ningú, però, en un moment com el d'ara, afloren sense demanar permís i com sempre faig quan una emoció embarga el meu cor, en arribar a casa, he començat a escriure en l'ordinador...

[Després de tres anys de ser postulant i novícia: a la meua "Mongeta" la van destinar al nostre col·legi recent professats els vots temporals. Era alta i prima, més aviat lletjona i portava ulleres amb muntura metàl·lica de color de l'acer però, tenia una mirada plena de dolcesa.

La seva arribada va ser per a nosaltres, com un alè d'aire fresc en mig del tuf pudent produït per l'encarcarament mental, emocional i sensitiu de les monges que formaven aquella comunitat.

Mai va mostrar mal humor, ens parlava de toros, havia anat a veure espectacles a cabarets, al "Molino" (situat al Paral·lel de Barcelona) i els comentava. Sabia la lletra de músiques modernes i les cantava, explicava acudits... Un munt de coses noves per a nosaltres que sempre fèiem rotllana per escoltar-la.

Però, en més d'una ocasió l'havia vist vessar llàgrimes quan la Superiora, plena d'incomprensió, la renyava davant de totes perquè explicava episodis de la seva "vida anterior" que, segons ella, "nos inducian a pecar".

Va ser una excel·lent professora de càlcul durant l'ingrés i els quatre anys dels meus estudis de "Comercio i Teneduría de libros" i després, durant tot el batxiller, la seva paciència no tenia límit quan havia d'explicar equacions, logaritmes, trigonometria, etc. que m'ocasionaven un bon cacau mental.

Em va costar molt entendre perquè una cosa tan fàcil com era que la suma de dos més dos era quatre, havia estat substituïda per lletres on la suma de "a" més "b" era igual a "c", i altres lletres com la "x" i la "y" que ocupaven una gran part de les fórmules matemàtiques.

Sense el seu ajut no me'n hagués sortit.

Dormia amb nosaltres en un extrem del passadís on a banda i banda hi havia els llits de ferro amb baldaquins que ocupàvem les internes però, el seu espai era més gran.

A la nit no tenia hora en tancar la petita llum que feia servir per llegir, però al matí li costava molt despertar-se.

La monja (dolenta fins el moll de l'os), que es dedicava a fer de despertador a tota la comunitat a dos quarts de sis del matí, entrava en el nostre dormitori i en arribar al seu llit, sense obrir la cortina deia "Benedicamus Domino". En veure que ella no responia a la primera (que era la major part de vegades) sacsejava el llit contra la paret fent un gran soroll i cridant molt fort les mateixes paraules fins que ella responia mig adormida... "Deo gratias."

Era una posada en escena que vaig viure moltíssimes vegades. (Potser degut a això, encara tinc per costum ser matinera, i, el ser-ho, em proporciona una gran satisfacció. És una hora en la qual no hi ha sorolls i, el meu jo ple de serenitat, pot escriure el que li plau tot escoltant música clàssica i gaudint alhora, de l'espectacle meravellós de veure com es va fent de dia).

Com a responsable del dormitori, recordava moltes anècdotes que sempre comentàvem somrient i, una d'elles, va ser la que va succeir una matinada:

Ens va despertar els grans crits d'una interna dient que es moria, que s'havia rebotat i estava plena de sang, que avisessin la seva mare doncs no volia morir sense veure-la... La mongeta per calmar-la, va sortir del seu espai a corre-cuita amb camisa de dormir i sense toca, cosa que va arribar als oïdes de la superiora.

Passat el temps em va explicar, que la seva "negligència" en no vestir-se amb l'hàbit li havia representat en un "Capítol de culpes" (reunió de la comunitat presidida per la superiora on, la que vol, acusa a qui creu a comés una falta "greu"), rebre fuetades per haver comès un "pecat contra la modèstia".

Ens feia llevar a tres quarts de set del matí i teníem quinze minuts per vestir-nos, desfer el llit, córrer les cortines per airejar l'espai que ocupàvem cadascuna i rentar-nos.

Quan feia molt fred ens portava, amb una gerra, escrostonada per tot arreu, aigua bullint. Tapava cada lavabo i n'abocava una miqueta que, a l'ajuntar-la amb la que sortia gelada de l'aixeta, servia per mullar-nos les puntes dels dits i passar-los per la cara; el coll, com si no hi fos, només existia quan ens cridaven l'atenció perquè la diferència de color entre cara i coll era evident.

Vestides, "rentades" i pentinades, ¡au! cap a missa que deia Mossèn Ramon a les 7 del matí. Una bona persona que no tenia qui el cuidés i cada dia havia de caminar uns quants quilometres per "menjar calent".

Les monges, en compensació per tenir un capellà que podia dir missa diària i no haver de desplaçar-se fins la parròquia, li donaven esmorzar de forquilla i ganivet i, després de ben "tipet" i d'haver petat la xerrada amb la superiora, em donava classe de llatí.

L'espai de temps que hi havia entre acabada la missa fins l'hora d'esmorzar el dedicàvem a fer el llit i a repassar la lliçó "que tocava". També era el temps que havien assignat per al meu estudi de piano dos dies a la setmana.

Hi havia dos pianos: el bo era de color marró i encara el tenen, l'altre, era negre, centenari i amb les tecles de marfil però, amb una sonoritat esquerdillada i molt dolenta.

D'amagat, vaig aprendre a tocar "La Cumparsita", "Ramona", "El tercer hombre" "La paloma" i altres que agradaven a la mongeta. Una vegada sabudes, les interpretava quan les monges resaven Laudes per fer-les enrabiatar. Sempre hi havia alguna que, amb gran indignació sortia de l'església per vindre'm a trobar i dir... <<Haga el favor Mercedesitas de no tocar "esas cosas" mientras duran nuestros rezos.>>

Vaig anar substituint "esas cosas" per "La plegaria de una Virgen", "el Sueño de un ángel", "El lago de Como", valsos de Strauss, el Reverie de Debussy i altres... em va costar molt arribar a executar-les de manera digna, però... agradaven a la "Mongeta", això sol, era un estímul per esforçar-me i que el meu ànim no decaigués.

Com que la meva mentora era una persona molt valuosa, després d'un parell d'anys d'haver fet els vots perpetus la van destinar de superiora a un col·legi de Mallorca.

Vaig quedar col·lapsada durant molt temps, però, a contra cor i carregada d'orgull, no vaig fer res per reprendre cap mena de contacte. Em va quedar el pressentiment i el ressentiment que havia estat ella qui havia demanat el trasllat.

Però.. quan s'estima algú amb intensitat no s'oblida mai, tard o d'hora tens la curiositat de saber què se'n ha fet d'aquella persona i, si s'escau, contactar amb ella.

No em va costar gaire localitzar-la. Era al col·legi de Figueres.

Vam tornar a establir contacte i diàleg i, va seguir aportant calor al meu esperit i llum a contradiccions i incoherències que encara estaven presents en la meua vida.

Seguia sent la persona dolça però valenta que deia les coses pel seu nom però sense ferir.]

Una opinió personal

La meua "Mongeta" ha estat una de les persones que més he estimat.

Em va fer de mestra, de mare, d'amiga, de consellera... Les injustícies que jo rebia, ella, les compensava amb paraules dites amb sensatesa que reconfortaven el meu cor després d'haver suportat actituds, plenes de prepotència i desconsideració, d'alguna monja que creia ser la reina d'un eixam, quan només era un simple borinot que no perdia ocasió per fer mal amb el seu fibló.

D'ella vaig aprendre a valorar les persones no per la façana ni pel que representen sinó per la seva profunditat i riquesa interior. També em va ensenyar a parar compte en no exercir crueltat i menyspreu mitjançant fets i paraules que poden abatre i fer molt mal a qui les rep. En canvi, sempre deia que, actuant amb amor es pot guarir un cor ferit i ajudar a acceptar, amb serenitat, fets quotidians a qui no se sent capaç de superar una angoixa que li està ocasionant mal viure.

Una gran saviesa que encara em serveix, en ocasions, per mossegar-me la llengua davant la mediocritat, estupidesa o fanatisme de qui creu ser posseïdor de l'única veritat.

Després de tornar a passar la mirada per la que havia estat la meua capella, vaig marxar i, en sortir, vaig prendre la decisió de no tornar-hi mai més. Deixava enrere una part de la meua vida: la meua "Mongeta" i el que havia estat el meu col·legi.

D'ell en queda poca cosa... el jardí en el que hi havia dues palmeres altíssimes que es visualitzaven de lluny i feien uns dàtils molt bons, han hagut de tallar-ne una perquè havia adquirit un virus. El nostre dormitori i cambra de bany l'han convertit en classe de química. L'habitació on va morir la fundadora de les Escolàpies (la llavors "Madre Paula"), no existeix, n'han habilitat una més gran que han omplert de relíquies, amb un llit nou (que han envellit a mà), cobert amb una vànova molt diferent a la que nosaltres havíem vist plena de forats. Tot plegat, res a veure amb el que va fer servir en el seu descans diari i on va morir. Un lloc molt petit que donava al jardí i que, en fer-se fosc, ens feia por passar-hi per davant quan deixaven el balcó entreobert per ventilar-la.

Un munt de canvis que han cregut oportú s'havien de fer per adequar el col·legi al moment actual, però que, no han servit per esborrar de la meva ment i del meu cor, com era durant tants anys que hi vaig passar d'infància i adolescència.

Records de tota mena, que alguns, encara em fan somriure.

Però, en aquest moment, la meva ment, resta plena de pensaments negatius que ben segur han estat produïts en veure que, qui havia estat una persona brillant a la que segueixo estimant moltíssim... s'ha convertit en... no rés... per culpa d'una malaltia denominada Alzheimer.

El cor és el lloc on, d'una manera metafòrica, resideix la força de l'amor. El meu, en aquest moment, resta abatut i ple de melangia... Espero que, amb el temps, vagi desapareixent aquesta tristor i, només quedi el record exultant de qui ha estat un dels meus puntals... fins no fa gaire.

*Quanta aflicció queda en un comiat, sobre tot, si és el d'una persona que estimem. En el meu cas, amb el cor oprimat, ho he fet dient... **"Adéu Mongeta"**.*

Mª Mercè Usón